

การเคลื่อนไหวคัดค้านโรงงานน้ำตาล
และโรงไฟฟ้าชีวมวลของ
กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย
ต.เซียงเพ็ง อ.ป่าต้อ จ.ยโสธร

The movement against sugar cane
industry : case study Se-Bye river
conservative group at Pa Tio district,
Yasothon province

เฉลิมชัย วัตจ้ง¹

Chalermchai Vadjang

¹ นักวิชาการองค์กร Land Watch Thai กลุ่มจับตาดำเนินงานที่ดิน

วันที่รับบทความ: 30 เมษายน 2563 วันที่แก้ไขบทความ: 10 มิถุนายน 2563

และวันตอบรับบทความ: 15 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การเคลื่อนไหวคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าดิว จ.ยโสธร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง ตุ่มโฮม ซ้อยบ้านเฮา สำนึก การต่อสู้ของคนที่สานในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรวมตัวคัดค้านการเข้ามาของโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลภายในพื้นที่และเพื่อศึกษาวิธีการในการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ในการคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ โดยเป็นข้อมูลภาคสนาม ระยะเวลา 7 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560-พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่บ้านเชียงเพ็ง ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าดิว จ.ยโสธร เกิดจากการรวมตัวของผู้คนจากหลายภาคส่วน ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการระดมมวลชน การระดมความรู้ในการเคลื่อนไหว การระดมทรัพยากร โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เครื่องมือสำคัญในการระดมทรัพยากรคือการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนการจัดกิจกรรม และกำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการในการจัดกิจกรรมอย่างสอดคล้องกับฐานชุมชน และหลักสากล ทั้งสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านการใช้แนวปฏิบัติผ่านประเพณี ระบบวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มมาปรับใช้ในแต่ละกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม คือการคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลที่เกิดขึ้นในพื้นที่

คำสำคัญ: วัฒนธรรม การเคลื่อนไหวทางสังคม การระดมทรัพยากร

Abstract

This article about the movement against the sugar cane industry and biomass power plants through a case study of the River Chi conservation group in Pa Tio District, Yasothon Province pertains to research about homeland self-help. The aim of this research is to study protests against the sugar cane industry and biomass power plant established near the community and examine resource mobilization methods for supporting many conservation group activities. Seven months of field data were gathered between November 2017 and May 2018 and analyzed.

Results were that livelihood and culture were main influential factors for all activities opposing the establishment of industry. Activities derived from concepts planning and strategy appropriate for community bases, international rules, human rights, democracy, natural conservation concept through traditions and culture.

Keywords: Cultural, Social movement, Mobilization

1.1 บทนำ

ปี พ.ศ. 2558 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.) หน่วยงานในสังกัด กระทรวงอุตสาหกรรม ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ อ้อยและน้ำตาลทราย 10 ปี (2558-2569) เพื่อเพิ่มพื้นที่ปลูกอ้อย 6 ล้านไร่ ภายในปี 2 พ.ศ. 2569 โดยนโยบายนี้เกิดจากการกำหนดยุทธศาสตร์สินค้า เกษตรเป็นพืชเศรษฐกิจ 4 ชนิด ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์ม น้ำมัน และอ้อย เพื่อขับเคลื่อนภาคการเกษตรและสนับสนุนการใช้พลังงาน ทดแทน จากปัญหาสภาวะราคาข้าวตกต่ำโดยการผลักดันการปลูกพืชใช้น้ำ น้อยทดแทน (เจาะน้ำตาลอาเซียน, 2559) โดยเป้าหมายในระยะแรกอยู่ที่ 30 จังหวัด พื้นที่ 420,000 ไร่ จากแผนยุทธศาสตร์อ้อยและน้ำตาลทราย 10 ปี ส่งผลให้เกิดการผลักดันการปรับเปลี่ยนที่นาเป็นไร่อ้อย โดยข้อมูล จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี พ.ศ. 2554 มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 39,565,392 ไร่ เปรียบเทียบกับ ปี พ.ศ. 2558 ลดลงเหลือ 35,841,420 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ปลูกอ้อยในปี 2554 มี พื้นที่ 3,208,248 ไร่ ในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 4,401,990 ไร่ โดยแผนยุทธศาสตร์ อ้อยและน้ำตาลทราย 10 ปี มีความต้องการในการเพิ่มพื้นที่ปลูกอ้อยให้ ได้ 16.07 ล้านไร่ ตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ (กลุ่มวิชาการและสารสนเทศ อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย, 2559: 10)

นโยบายปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรรม ที่เน้นพืชเศรษฐกิจ 4 ชนิด โดยเฉพาะภาคอีสาน ไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่ม พื้นที่การปลูกพืชเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น แต่พื้นที่ภาคอีสานมีภาคเอกชนได้ ขออนุญาตตามนโยบายโดยสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ขออนุญาตให้ผู้ประกอบการโรงงานน้ำตาลขยายกำลังการผลิตและ สามารถตั้งโรงงานน้ำตาลแห่งใหม่ได้ในพื้นที่ จนถึงปัจจุบัน มีการออกใบ อนุญาตให้ตั้งโรงงานใน 13 จังหวัดภาคอีสาน รวม 29 โรงงาน โดยโรงงาน

น้ำตาลทั้งหมดพุ่งมากับโรงไฟฟ้าชีวมวล (แม่น้ำวาด กุญชร ณ อยุธยา, 2559) ซึ่งนอกจากผลผลิตที่ได้จากอ้อยนอกจากน้ำตาลแล้วนั้น ยังมีความต้องการใช้กากที่เหลือจากกระบวนการผลิตน้ำตาลมาใช้เพื่อการผลิตเอทานอล พื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดทางอีสานที่ประสบปัญหาจากการทำนาข้าว จึงได้รับการสนับสนุนทั้งจากรัฐและเอกชนในการให้ความรู้เรื่องการทำพืชเศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นพื้นที่ในการปลูกอ้อยเพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น โรงงานน้ำตาลมิตรภาพสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์ โรงงานน้ำตาลมิตรภูเวียง จ.ขอนแก่น โรงงานน้ำตาลไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรม จ.สกลนคร โดยโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลกระจายอยู่ทั่วภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพุ่งเป้าเพิ่มการเพาะปลูกอ้อยในพื้นที่ที่ปลูกน้อย ปัจจุบันมีโรงงานน้ำตาลที่อยู่ระหว่างดำเนินการอยู่ในจังหวัดที่ยังไม่มีโรงงานน้ำตาล เช่น จังหวัดบึงกาฬ 5 แห่ง จังหวัดอุบลราชธานี 4 แห่ง จังหวัดหนองคาย ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ จังหวัดละ 2 แห่ง จังหวัดสกลนครและอำนาจเจริญอีกจังหวัดละแห่ง (ความหวานและอำนาจ (8) – โรงไฟฟ้าชีวมวลตอบโจทย์หรือฝันร้ายคนอีสาน, 2562) การปรับเปลี่ยนตามนโยบายรัฐได้สร้างข้อถกเถียงของประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง เกี่ยวกับการสร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล มีทั้งกังวลต่อผลกระทบที่เกิดจากการสร้างโรงงาน ผลกระทบที่มีต่อพืชผลเกษตรในพื้นที่ และฝ่ายที่เล็งเห็นโอกาสการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรที่มีโอกาสปลูกพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ได้ดีกว่าการปลูกข้าวแบบเดิม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่จะสร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลคือ มีทั้งกลุ่มผู้สนับสนุนการสร้างโรงงานและกลุ่มผู้คัดค้านการก่อสร้างโรงงานในพื้นที่ ออกมาเรียกร้องทั้งในเวทีรับฟังความคิดเห็นและการติดป้ายรณรงค์ตามพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ

ช่วงกลางปี พ.ศ. 2559 ในพื้นที่ ต.น้ำปลีก อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ มีโครงการจัดตั้งโรงงานน้ำตาลขนาด 20,000 ตันอ้อย/วัน และโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล ขนาด 61 เมกะวัตต์ ความกังวลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ก่อให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มชาวบ้านใน ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าดัว จ.ยโสธร ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ภายใต้รัศมี 5 กิโลเมตรจากพื้นที่สร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล เพื่อคัดค้านการก่อสร้างโรงงาน การรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านใน ต.เชียงเพ็ง เป็นการเคลื่อนไหวที่ชาวบ้านไม่มีประสบการณ์ในการรวมตัวเพื่อเรียกร้องคัดค้านมาก่อน จนนำไปสู่การรวมตัวกันของ ชาวบ้าน นักพัฒนาเอกชน นักกฎหมาย นักศึกษา ที่เข้ามาทำงานร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่โดยการสนับสนุนด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดจากการสร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล การตั้งยุทธศาสตร์ และกิจกรรมรณรงค์ร่วมกัน โดยรวมตัวกันในชื่อ “กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง” ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการต่อสู้ของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง กลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของหลายภาคส่วน ว่ามีกระบวนการระดมทรัพยากรเพื่อการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ว่ามีวิธีการอย่างไร และทรัพยากรแบบใดที่ใช้ในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันต่อสู้ในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง โดยบทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเฉพาะเรื่อง ชื่อ “ตุ้มโฮม ซอยบ้านเฮา” สำนักการต่อสู้ของคนที่สานในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าดัว จ.ยโสธร” ส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรวมตัวคัดค้านการเข้ามาของโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลภายในพื้นที่

2. เพื่อศึกษาวิธีการในการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ในการคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

บทความวิจัย เรื่อง “การเคลื่อนไหวคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าดิว จ.ยโสธร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้ศึกษามีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง ในฐานะกลุ่มคนที่ทำงานกับกลุ่มฯ โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทำงานวิจัยในช่วงปฏิบัติงานในพื้นที่ตามหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร 7 เดือน

1.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม

ศึกษาการปรับตัวของมนุษย์ที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมในการปรับสภาพร่างกายเพื่อดำรงชีวิตเพื่อให้มีชีวิตรอดภายใต้สภาพแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งลักษณะของการใช้เทคโนโลยี ระบบเศรษฐกิจ การจัดระเบียบทางสังคมภายใต้ระบบวัฒนธรรมที่กำหนดโดยสภาพแวดล้อม เพราะประสบการณ์ได้ก่อร่างเป็นวัฒนธรรมของแต่ละแห่งตามสภาพแวดล้อม วิถีของมนุษย์ในสังคมนั้น มนุษย์จะจัดระบบธรรมชาติด้วยการตั้งชื่อ จัดประเภท สร้างสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับพืช สัตว์ และอากาศที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต สมาชิกในวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ

จะแสดงออกโดยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม จนเกิดเป็นโครงสร้างทางสังคม ลำดับชั้น และความสัมพันธ์แบบวงจร ทำให้เข้าใจต่อแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมได้ชัดเจนขึ้นเมื่อมองจากต้นทุนทางวัฒนธรรมของสังคมเหล่านั้นที่มีอยู่ซึ่งสะท้อนออกมาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น พิธีกรรมและสัญลักษณ์ ซึ่งเกี่ยวโยงไปถึงเรื่องการบริหาร สภาพอากาศ และเทคนิคการยังชีพ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2556) ข้อมูลจากการศึกษาด้วยแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมจะทำให้พบว่าข้อกังวลของกลุ่มคัดค้านโรงงาน ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงตามระบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรม การเข้ามาของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชุมชน การเก็บหาของป่า การเพาะเลี้ยงสัตว์ และการใช้ทรัพยากรน้ำในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น

1.4.2 ทฤษฎีการระดมทรัพยากร

ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory) เกิดขึ้นช่วงทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ในสังคมตะวันตกที่มีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมอย่างกว้างขวาง เช่น ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิความเป็นพลเมืองในสหรัฐอเมริกา ขบวนการต่อสู้เพื่อสันติภาพ ฯลฯ จุดสำคัญที่ทำให้กรอบการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมถูกพัฒนาขึ้นมาเพราะนักสังคมศาสตร์และนักเคลื่อนไหวทางสังคมพยายามสร้างทฤษฎีเพื่ออธิบายปฏิบัติการทางสังคมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นโดยให้ความสนใจกับปัญหาในการระดมมวลชนการเลือกใช้วิธีการในการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพและเงื่อนไขปัจจัยด้านที่เกี่ยวข้องของความสำเร็จหรือล้มเหลวของขบวนการทางสังคม โดยเรียกทฤษฎีการวิเคราะห์ใหม่นี้ว่า “ทฤษฎีการระดมทรัพยากร” (Resource Mobilization Theory) (จันทิมา อัจชะสวัสดิ์, 2558: 47-48) องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคมจำเป็นต้องมีทรัพยากรสนับสนุนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายได้ โดยผู้ที่เป็นเจ้าของและครอบครอง

ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม ก็คือปัจเจกบุคคล และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งสามารถแบ่งออกได้หลายมิติดังนี้ สมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกันคือ ปัจเจกบุคคล และกลุ่มองค์กรที่เชื่อในเป้าหมายร่วมของขบวนการทางสังคมสมาชิกผู้สนับสนุน คือปัจเจกบุคคลที่อุดหนุนทรัพยากรแก่องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมสาธารณชน ผู้เฝ้ามองคือผู้ที่ไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน แต่รับรู้ในจุดหมายและกระทำการของขบวนการทางสังคมในขณะเดียวกันก็ไม่ได้มีลักษณะเป็น “ฝ่ายตรงข้ามข้าม” โดยฝ่ายตรงข้ามคือ ผู้ที่ทั้งไม่เห็นด้วยกับจุดหมายและกระทำการเพื่อนำไปสู่การบรรลุจุดหมายของขบวนการทางสังคม โดยอาจแบ่งออกเป็นฝ่ายต่อต้านที่เป็น ชนชั้นนำ ที่เป็นบุคคล องค์กร สถาบันทางการเมือง ฯลฯ (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552: 7) ซึ่งสามารถครอบครองทรัพยากรขนาดใหญ่ และฝ่ายต่อต้านที่เป็นมวลชน ซึ่งหมายถึงปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่มีการครอบครองทรัพยากรอย่างจำกัด โดยผู้ศึกษาได้ให้ความหมายของทรัพยากรที่ใช้ในการระดมเพื่อการเคลื่อนไหวนั้นไม่จำกัดแค่เพียง ทรัพยากรทางด้านมนุษย์ แต่ยังหมายรวมถึงทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ทั้งมวลชนสนับสนุน ด้านทุนทรัพย์ ความรู้ การเอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายผู้ศึกษาใช้แนวคิดทั้ง 3 แนวคิดนี้ เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ ผ่านการลงพื้นที่ภาคสนาม 7 เดือน เพื่อให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนในบ้านเชียงเพ็งที่เป็นเหตุผลของการรวมตัวในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย เพื่อออกมาปกป้องทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั่นที่กำลังถูกคุกคามจากการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่ เพื่อใช้เรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในพื้นที่

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมที่มีผู้ศึกษามาก่อนแล้ว ผลงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่กำลังทำการศึกษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ และการศึกษาภาคสนาม ทั้งการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มร่วมออกแบบ วางแผน พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของกลุ่ม ความคิดเห็นและความคาดหวังต่อกิจกรรม และสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทั้งเรื่องการดำเนินชีวิต เหตุผลของการเข้าร่วมกิจกรรม ความรู้สึกที่มีต่อกลุ่มคนที่เข้าร่วมทำกิจกรรม ความคาดหวังต่อการทำงานและเป้าหมายของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง

2. ผลการศึกษา

2.1 จุดเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง

นโยบายการลดพื้นที่ปลูกข้าว เปลี่ยนเป็นพืชเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอ้อย หลังจากมีการดำเนินตามนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์อ้อยและน้ำตาล 10 ปี (พ.ศ. 2558-2569) โครงการโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล เมื่อกลางปี พ.ศ. 2559 ได้มีการทำการศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของบริษัท น้ำตาลมิตรผลกาฬสินธุ์ จำกัด โดยพื้นที่ที่ตั้งโครงการคือบริเวณ บ้านน้ำปลีก อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ โดยบริษัทมีแนวคิดเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่ปลูกข้าวเดิม ทั้งในจังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดใกล้เคียง จังหวัดยโสธร มุกดาหาร เป็นต้น โดยโรงงานน้ำตาลมีกำลังผลิต 20,000 ตันอ้อย/วัน และด้วยบริษัท น้ำตาลมิตรผลกาฬสินธุ์ จำกัด มีกระบวนการผลิตน้ำตาลทรายที่ต้องใช้ไอน้ำและไฟฟ้า ก่อให้เกิดกากอ้อยในกระบวนการผลิตในปริมาณที่มากพอที่จะนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงการ

ผลิตกระแสไฟฟ้า จึงมีโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลร่วมด้วยในชื่อ บริษัท มิตรผล ไบโอ-เพาเวอร์ (อำนาจเจริญ) จำกัด เพื่อเป็นแหล่งกำลังไฟฟ้า ส่งให้โรงงานน้ำตาลโดยตรง โดยส่วนที่เหลือจากกระบวนการส่งให้โรงงาน จะส่งให้กับ กฟผ. ต่อไป โครงการที่นำเสนอในข้างต้นนั้นคือความกังวลต่อ กลุ่มชาวบ้านภายในพื้นที่บ้านน้ำปลักและชุมชนในบริเวณโดยรอบ ซึ่งหนึ่งใน นั้นคือ บ้านเชียงเพ็ง ที่ชาวบ้านกังวลต่อการสร้างโรงงานในพื้นที่ เพราะบ้าน เชียงเพ็งและชุมชนใกล้เคียง อยู่ภายใต้รัศมี 5 กิโลเมตรที่ได้รับผลกระทบ กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่บ้านเชียงเพ็งทำการรวมตัวกันเพื่อคัดค้าน โครงการ โรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล ในชื่อ “กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง” เพื่อตั้งคำถามถึงความปลอดภัยและผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยรอบของการสร้างโรงงานพร้อมทั้งเรียกร้องให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งผ่านเวทีรับฟังความคิดเห็นและชี้แจงในที่ประชุมคณะผู้ชำนาญการในที่ ประชุมพิจารณารายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

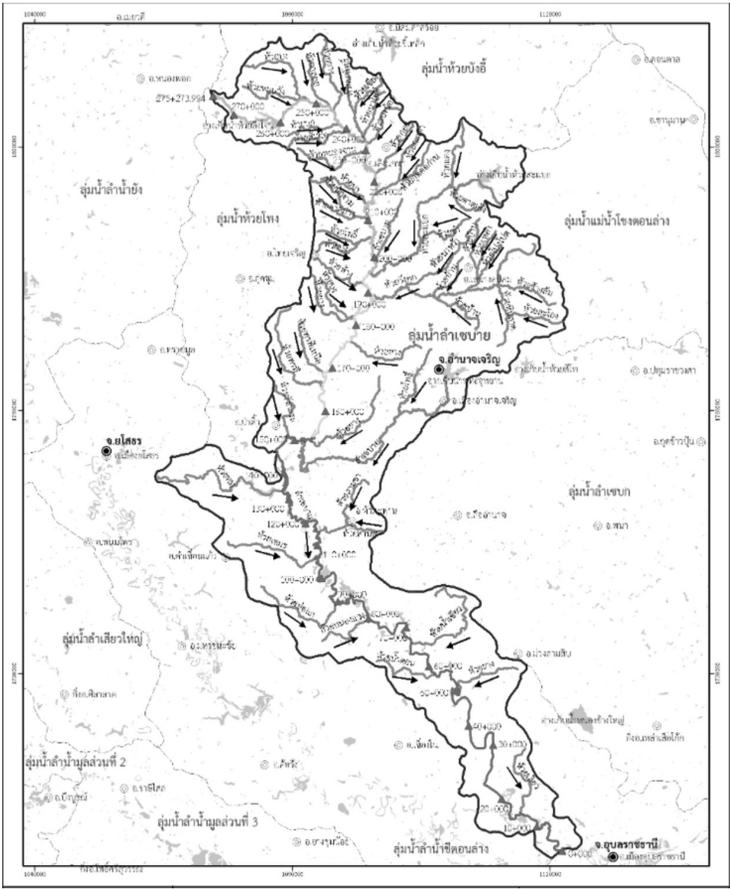
ภาพที่ 1 ระยะทางจากโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลกับบ้านเชียงเพ็ง ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าดัว จ.ยโสธร ระยะห่างประมาณ 3.2 กิโลเมตร

ประเด็นในการคัดค้านที่สำคัญของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง คือการใช้ทรัพยากรของคนในพื้นที่เดิมที่มีมาตั้งแต่อดีต การปรับเปลี่ยนพื้นที่จากนาข้าวเป็นไร่อ้อย คือป่าชุมชนที่เป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ป่าชุมชนดอนมะหรี ต้นไม้ที่ขึ้นตามหัวไร่ปลายนา จะลดน้อยลงจากการปรับพื้นที่เพื่อการทำอ้อย เพราะป่าชุมชนเหล่านี้เป็นแหล่งรายได้อีกทางหนึ่งของคนในชุมชนที่จะมีการใช้ประโยชน์ตามฤดูกาลตลอดทั้งปี ทางด้านทรัพยากรน้ำ โดยทางตรงทางบริษัทจะใช้ทรัพยากรน้ำในกระบวนการ ชาวบ้านเชียงเพ็ง มีข้อกังวลว่าจะเกิดการแย่งชิงทรัพยากรน้ำในลำเซบาย เพราะชาวบ้านต้องพึ่งพาลำน้ำเซบายเป็นหลักและอีกหลายหมู่บ้าน ในการทำประปาหมู่บ้าน (อุบโภาค-บริโภาค) รวมไปถึงมีชาวบ้านบางส่วนที่อยู่ใกล้เคียงกับลำน้ำเซบายมีการทำนาปรังในช่วงฤดูแล้งเนื่องจากเป็นช่องทางรายได้ของชาวบ้าน การทำพีช ผัก สวนครัว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศจากเปลี่ยนแปลงกระแสทางของน้ำและปริมาณที่ใช้ลดน้อยลง การเพาะพันธุ์ปลาเนื่องจากทิศทางการไหลของน้ำเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการวางไข่ของปลา

2.2 ลำน้ำเซบายเส้นเลือดหลักคนเชียงเพ็ง

ลำน้ำเซบาย เป็นลำน้ำสาขาหนึ่งของแม่น้ำมูล มีความยาวประมาณ 223 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูพานบริเวณรอยต่อของจังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดมุกดาหาร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในพื้นที่ลุ่มน้ำ ประมาณ 1,530 มิลลิเมตร/ปี ต้นน้ำของลำเซบายประกอบด้วยลำน้ำขนาดเล็ก 2 สาย สายแรก เริ่มจากเทือกเขาบริเวณเขตอำเภอลึงนกทา จังหวัดยโสธร และอำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร ไหลผ่านอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มาบรรจบกับลำห้วยโพธิ์ที่ไหลมาจากเทือกเขาบริเวณอำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร รวมกันเป็นสายน้ำลำเซบาย ไหลผ่านพื้นที่ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าดิว

จังหวัดยโสธร และอีกฝั่งตำบลน้ำปลีก อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ไหลผ่านรอยต่อของอำเภอคำเ็นแก้ว และอำเภอหัวตะพาน โดยเป็นเส้นแบ่งการปกครองของ จังหวัดยโสธรและจังหวัดอำนาจเจริญ ผ่านอำเภอเมืองใน อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แล้วไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูล บริเวณบ้านทุ่งขุนน้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 2 ภาพแสดงเส้นทางของลำน้ำเซบาย เข้าถึงได้ที่ http://streff.dwr.go.th/Stream_EFF_Map

การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรจากลำน้ำเขบายโดยตรงมีทั้งทางด้านการอุปโภค บริโภค และการทำเกษตรกรรมในพื้นที่บ้านเชียงเพ็งมีการขุดคลองเชื่อมจากลำน้ำเขบายมายังพื้นที่การทำเกษตรกรรม นอกจากนี้การใช้ประโยชน์จากลำน้ำเขบายมีในทางอื่น เช่น การทำประมง การทำพืชผักสวนครัว เป็นต้น ลำน้ำเขบายจะมีน้ำไหลผ่านตลอดทั้งปี มากถึง 9-12 เดือนต่อปี การทำนาในหมู่บ้านเชียงเพ็ง จึงเป็นการทำนาปี ที่มีช่วงเวลาตั้งแต่เดือน พ.ค. ถึงเดือน พ.ย. และกักเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้งไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค ของคนในชุมชน โดยในช่วงของการเว้นการทำนา ชาวนา ก็จะเพาะปลูกพืชที่ใช้น้ำในการเพาะปลูกน้อยกว่าข้าว เช่น ถั่วลิสง มันสำปะหลัง เป็นต้น รวมไปถึงการใช้ประโยชน์ของที่ดินที่ว่างจากการทำนา เลี้ยงสัตว์ ทั้งวัวและควายในพื้นที่นาของตน

2.3 อุตสาหกรรมอ้อยกับแนวโน้มความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในลำน้ำเขบายตอนกลาง

โรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่บ้านน้ำปลีก ต.น้ำปลีก อ.เมืองอำนาจเจริญ จ.อำนาจเจริญ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนในที่ตั้งโรงงานแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อชุมชนอื่น ๆ โดยรอบ โรงงานที่ใช้การผลิตแบบอุตสาหกรรมมีความแตกต่างไปจากพื้นฐานของชุมชนบริเวณนี้ที่แต่เดิมมีวิถีชีวิตผูกพันกับการเกษตร ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อการผลิตในระบบอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ หนึ่งสิ่งที่ถูกยกขึ้นมาเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหายไปจากการตั้งโรงงานคือ การประกอบอาชีพที่มีรายได้มั่นคงได้ภายในพื้นที่ แต่เมื่อผู้ศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลที่ทางบริษัทเผยแพร่ให้กับชาวบ้าน กับสภาพปัจจุบันของชุมชนที่เป็นอยู่กลับพบว่า การเข้ามาของอุตสาหกรรมอ้อยในพื้นที่กลับยิ่งเพิ่มความเหลื่อมล้ำทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่ในชุมชนโดยรอบเพิ่มมากขึ้น ปัญหาการรวมกระจุก จนกระจาย จะยิ่งทวีคูณจากการเข้ามาของโรงงานน้ำตาลทรายและโรงไฟฟ้าชีวมวลนี้

ภาครัฐมองภาพการพัฒนา ผ่านเพียงมุมมองที่มองเพียงแค่การมีพื้นที่ปลูกข้าวที่มากกว่าแผนข้าวครบวงจรจะส่งผลให้ผลผลิตข้าวที่ผลิตออกมาล้นตลาด ตามที่หน่วยงานภาครัฐที่วางไว้ โดยไม่ได้คำนึงถึงความ เป็นจริงในพื้นที่ ที่มีเงื่อนไขแตกต่างกันออกไป ในพื้นที่บ้านเชียงเพ็ง การผลักดันให้ลดพื้นที่ปลูกข้าว และเปลี่ยนที่นาเป็นไร่อ้อยนั้น เป็นวิธีการที่ขัดแย้งไปกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่อย่างสิ้นเชิง เช่น

- ด้วยลักษณะการถือครองที่ดินของคนในบ้านเชียงเพ็ง เป็นการถือครองที่ดินตามมรดกที่ได้รับตกทอดมาจากบรรพบุรุษ แม้จะได้รับส่วนแบ่งจากการแผ้วถางมาจำนวนหนึ่งแต่ด้วยจำนวนบุตรที่นิยมมีมากในอดีต และการที่ระยะเวลาผ่านมายาวนานหลายช่วงอายุคน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนบ้านเชียงเพ็ง ถือครองที่ดินแค่เพียงเพื่อทำการเกษตรกรรมตอบสนองการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลักมากกว่าจะผลิตส่วนเกินเพื่อการค้า คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ ถือครองที่ดินอยู่ประมาณ 10-15 ไร่ ต่อ หลายครัวเรือนเพาะปลูกข้าวเหนียวเป็นหลักเพราะเป็นข้าวที่ใช้บริโภคในปัจจุบัน บางส่วนมีการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ เพื่อทั้งการบริโภคภายในครัวเรือน และผลิตส่วนเกินเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรกรรมแบบผลิตอ้อย การปรับเปลี่ยนที่นาเป็นไร่อ้อยจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับที่ดินของคนในพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมต่อการทำไร่อ้อยมากขึ้น ส่งผลต่อไม้ยืนต้นหัวไร่ปลายนาที่แหล่งทำมาหากินตามฤดูกาลก็ถูกทำร้ายลงไปด้วย ทำให้ขาดรายได้ทางเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง ที่ชาวบ้านเคยหาได้จากพื้นที่ของตนเอง

- การทำไร่อ้อย จะส่งผลกระทบ ต่อแผนการพัฒนาของหมู่บ้านที่ต้องการให้พื้นที่หมู่บ้านเชียงเพ็ง เป็น organic Village ที่วางไว้ว่า หมู่บ้านเชียงเพ็งจะเป็นหมู่บ้านเกษตรอินทรีย์ทั้งหมู่บ้านภายในปี พ.ศ. 2565 ด้วยเพราะการทำไร่อ้อยมีกระบวนการผลิตที่ใช้สารเคมีตลอดทั้งกระบวนการเพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุด

- การทำเกษตรในพื้นที่โดยรอบโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล ส่วนใหญ่มีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของทั้งทางจังหวัดยโสธรและจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ภายใต้รัศมี 5 กิโลเมตร โดยเฉพาะในบ้านเชียงเพ็ง ซึ่งอยู่ในอำเภอป่าดิว จ.ยโสธร ก็เป็นส่วนหนึ่งในโครงการ “ยโสธรโมเดล” เทคโนโลยีข้าวอินทรีย์ครบวงจร หนึ่งในของ 5 ยุทธศาสตร์ข้าวและชาวนาไทย โดยมีที่มาจากหอการค้าไทย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร เป็นยุทธศาสตร์ข้อแรก ของการพัฒนาจังหวัดยโสธร โดยมีโครงการพัฒนานักประกอบการวิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์ อ.ป่าดิว จ.ยโสธร ก็เป็นหนึ่งในพื้นที่ของโครงการนี้ โดยแผนการพัฒนากการพัฒนาจังหวัดยโสธรที่วางไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2564 ซึ่งสอดคล้องตามแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 13 ด้านการพัฒนาเรื่องของเกษตรอินทรีย์ก็ถูกยกมาทำในข้อแรกเช่นกัน

ข้อกังวลของกลุ่มคัดค้านโรงงาน ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงตามระบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ การเข้ามาของโครงการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อย่างโครงการโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้า ย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านเชียงเพ็งทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ตั้งแต่อดีตบ้านเชียงเพ็งเป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการหาของป่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำปศุสัตว์ เลี้ยงวัว ควาย หรือการใช้ทรัพยากรน้ำในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอื่น ๆ ที่ใช้ในครัวเรือน ซึ่งแม้โครงการโรงงานน้ำตาล และโรงไฟฟ้าชีวมวล มีหลายกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า โครงการในลักษณะนี้ทั้งในพื้นที่ที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับบ้านเชียงเพ็ง และแตกต่างออกไป ต่างก็ได้รับผลกระทบ ที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่เหล่านั้น ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

จากกรณีศึกษาบ้านน้ำพอง จ.ขอนแก่น จากปัจจัยที่เลือกปลูก อ้อย ส่งผลให้ชาวบ้านบางส่วนต้องซื้อข้าวกินเองจากที่เคยผลิตได้เพียงพอ ต่อการบริโภค แต่เนื่องจากการเปลี่ยนที่นาเป็นไร่อ้อยทำให้ไม่เพียงพอต่อ การบริโภคภายในครัวเรือนจึงทำให้ต้องซื้อเข้ามาบริโภคภายในครัวเรือน กระบวนการผลิตอ้อยนั้น ต้องมีการเผาใบอ้อยเพื่อให้ย่อยต่อการเก็บเกี่ยว การเผาอ้อย ทำให้มลพิษทางอากาศเพิ่มมากขึ้น ยิ่งในช่วงฤดูการเก็บอ้อย รถบรรทุกที่เดินทางไปส่งอ้อยยังโรงงานส่งผลให้เกิดฝุ่นละอองเป็นจำนวนมาก ส่งผลเสียต่อสุขภาพและความสะอาดของบ้านเรือน รวมไปถึงการสูญเสีย อินทรีย์สารวัตถุภายในดินเพราะต้องเผาในช่วงเก็บเกี่ยว (ธัญชนก ชันศิลา และคณะ, 2555) โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพสร้างความกังวลในหลาย ๆ พื้นที่ที่ เพาะปลูกอ้อย เนื่องจากอ้อยต้องใช้สารเคมีแบบเข้มข้นในกระบวนการผลิต ตั้งแต่เตรียมพื้นที่ การเพาะปลูก การบำรุงรักษา ป้องกันศัตรูพืช จนไปถึงการ เก็บเกี่ยว เช่นในกรณีของปัญหาสุขภาพของชาวไร่อ้อย ในพื้นที่ บ้านหนอง กุงแก้ว อำเภอศรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู นอกจากปัญหาทางด้านสุขภาพ จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไร่อ้อย อาการปวดแขนปวดขา เมื่อยล้า แล้วนั้น การประกอบอาชีพไร่อ้อย ยังส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจต่อความกังวล ที่จะได้รับสารพิษตกค้าง ที่จะตกค้างในอาหาร อากาศ ดิน และน้ำมากถึง ร้อยละ 97.3 จากกลุ่มตัวอย่าง นอกจากปัญหาสุขภาพที่มีผลโดยตรงต่อตัว ผู้ประกอบอาชีพชาวไร่อ้อยแล้วนั้น ในพื้นที่ยังพบปัญหาในการเพาะปลูกอ้อย นั้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และมีปัญหาระกาะหนืดดินมากถึง ร้อยละ 78.8 (นิภาพร ศรีวงษ์ และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง, 2555) ปัญหาที่เกิดจากมี ภาระต้นทุนที่มากขึ้นนั้น ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล ทราย กระทรวงอุตสาหกรรม ก็ออกมาบอกว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ต้นทุนการผลิตของอ้อยก็มีอัตราที่สูงขึ้นจากอดีต เช่นในปีการผลิต 2554/55 และปีการผลิต 2555/56 มีต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงจาก 8,085 เป็น 8,802

บาทต่อไร่ ซึ่งเกิดจากราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ยา ปุ๋ย และค่าแรงที่สูงเพิ่มมากขึ้น และมีการเปิดการค้าในตลาดเสรีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับภูมิภาคอาเซียน 10 ประเทศ ทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยประสบกับปัญหาหักบราคายาที่ต่ำลง

การเข้ามาของโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชนบท ช้อกั่วงวลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยิ่งทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการพัฒนาของรัฐ ไม่ได้ช่วยเอื้อหนุนให้ชาวบ้านในพื้นที่มีชีวิตที่ดีขึ้นแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามยิ่งเป็นการเอื้อให้กับนายทุนเข้ามาหาผลประโยชน์ แบบที่ชาวบ้านไม่สามารถปฏิเสธโครงการนี้ได้ กระบวนการรับฟังความคิดเห็นทั้งเวทีรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ชาวบ้านที่คัดค้านการสร้างโรงงาน ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และถูกกันออกจากพื้นที่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ กว่า 300 นาย ความกังวลทั้งจากการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องในพื้นที่ การรับฟังความคิดเห็นที่ขาดการมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดการรวมมือกันระหว่างชาวบ้าน นักพัฒนาเอกชนที่ติดตามประเด็นนโยบายอ้อยและน้ำตาลในภาคอีสาน กลุ่มนักศึกษาที่ทำงานในพื้นที่ประเด็นเรื่องสิทธิ ร่วมกันขับเคลื่อนและเรียกร้อง ผ่านกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มาโดยตลอดระยะเวลากว่า 3 ปี โดยกิจกรรมที่ทางกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายจัดขึ้นมาทำให้เห็นยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวและการระดมทุนทางทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อผลักดันข้อเรียกร้องของกลุ่มเพื่อให้เกิดการยกเลิกการก่อสร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล ดังจะกล่าวต่อไป

2.4 กิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง

กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง เป็นกลุ่มองค์กรชาวบ้านที่มีความชัดเจนในการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาตั้งแต่เริ่มนั้นคือ เพื่อคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ การรวมตัวของชาวบ้านและจากทุกภาคส่วนที่เข้ามาทำงานร่วมกันในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง จึงมี

เป้าหมายเดียวกัน และร่วมผลักดันผ่านการทำกิจกรรม ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการประชุมร่วมกันหลายภาคส่วนที่มีเป้าหมายเดียวกันทั้งนักพัฒนาเอกชน นักศึกษา ข้าราชการในพื้นที่ และการรับคำปรึกษาจากทั้งนักกฎหมาย อาจารย์มหาวิทยาลัย ในการกำหนดแนวทางในการทำทุกกิจกรรม การออกแบบกิจกรรมทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายหลังจากได้ข้อสรุปของแนวทางจะนำไปสู่การเข้าที่ประชุมของกลุ่มอนุรักษ์ที่มีประจำในทุกวันอาทิตย์ แบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่ายในการทำกิจกรรม และทำตามแผนการที่ตั้งไว้ กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายมีแผน แนวทางในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับกลุ่มในการต่อสู้อะยะยาว กิจกรรมจึงเป็นการหนุนเสริมความเข้มแข็งในด้านต่าง ๆ ให้กับกลุ่มตามประเภทของแต่ละกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่ก่อตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายขึ้นมา ซึ่งแบ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้ คือ

(1) กิจกรรมที่ประกาศจุดยืนของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย

กิจกรรมแรกของกลุ่ม นั่นคือ **“ปิ่นจักรยานบอกรักลำเซบาย ครั้งที่ 1”** เป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อบอกให้คนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงได้รับรู้ถึงสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในพื้นที่ถึงการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม และเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของลำเซบายที่กำลังจะถูกแย่งชิง และเป็นการประกาศตัวว่ากลุ่มนี้คือกลุ่มที่ออกมาคัดค้านการสร้างโรงงานน้ำตาลให้คนในพื้นที่ใกล้เคียง รวมไปถึงเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ที่สนใจร่วมคัดค้านได้เข้าร่วมกับทางกลุ่ม **“การขึ้นป้ายต่อต้าน, คัดค้าน โรงงานน้ำตาล และโรงไฟฟ้าชีวมวล”** บริเวณบ้านเชียงเพ็งตั้งแต่ทางเข้าหมู่บ้านตลอดจนทั่วบริเวณในหมู่บ้านจะพบเห็นถึงป้ายผ้าขนาดใหญ่อยู่ทั่วไปโดยตลอด เป็นป้ายผ้าที่เขียนข้อความที่มีทั้งลักษณะการบอกถึงพิษภัยของการเข้ามาของโรงงาน ป้ายผ้าที่บอกถึงเจตนารมณ์ของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ถูกติดตั้ง

มาตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งกลุ่ม ป้ายรณรงค์ต่าง ๆ จึงเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ ข่าวสารหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเป็นประกาศเจตนารมณ์ของทางกลุ่ม ให้กับคนทั่วไปได้เข้าใจ

(2) กิจกรรมที่สร้างเครือข่ายจากผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการรัฐ

กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง ได้มีการทำกิจกรรมที่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่เสมอ เช่น การทำกิจกรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนอีสานคือ กิจกรรม “ปลาแตกแลกข้าว” ที่เป็นประเพณีการแลกเปลี่ยนสินค้า เป็นโครงการหนึ่งที่มีแนวคิดเพื่อต้องการให้เกษตรกรในพื้นที่ ทั้งเกษตรกรบริเวณลำน้ำชีที่มีผลผลิตหลักคือ ปลายี่ไร และเกษตรกรบริเวณลำน้ำเซบาย ที่มีผลผลิตหลักคือ ข้าวจากนาเกษตรอินทรีย์ ได้เกิดโอกาสแลกเปลี่ยนสินค้ากันแบบของต่อของ อีกทั้งเพื่อช่วยให้ทั้งสองสังคมเกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น นอกจากนี้โครงการปลาแตกแลกข้าวยังสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นแล้วในบริเวณลำชีกับโครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบให้เกษตรกรในพื้นที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้ตามฤดูกาล เพราะมีน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาหลายเดือน จนต้องเลี้ยงชีพด้วยการหาปลาที่มากับน้ำท่วมเหล่านั้น และทำการถนอมอาหารด้วยวิธีการทำเป็น ปลายี่ไร และผลกระทบที่กำลังจะเกิดขึ้นกับพื้นที่บริเวณลำน้ำเซบาย จากโครงการก่อสร้างโรงงานน้ำตาลขนาด 20,000 ตันอ้อย/วัน และโรงไฟฟ้าชีวมวล ขนาด 61 เมกะวัตต์ เป็นอีกกระบอกเสียงหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้คนในสังคมภายนอกได้เห็นถึงผลของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ที่เกิดขึ้นในแผ่นดินอีสานต่าง ๆ ว่าพี่น้องประชาชนต้องได้รับผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพวกเขาอย่างไร

(3) กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งจากคนภายในพื้นที่

การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ที่ได้รับผลกระทบ ในพื้นที่จากโครงการพัฒนา เป็นวิธีการที่สามารถสร้างแนวร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายได้อีกทางหนึ่ง แต่ทางกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ก็ได้จัดกิจกรรมที่เป็นการทำงานแนวร่วมของสมาชิกจากชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ได้รับผลกระทบรัศมี 5 กิโลเมตรร่วมด้วย โดยเรียกว่ากิจกรรม **“รณรงค์ให้ความเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดจากโรงงาน”** โดยสมาชิกกลุ่มจะรวมตัวกันประมาณ 50 คน และออกไปประชาสัมพันธ์และแจกใบปลิว เพื่อบอกถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้กับคนในชุมชนต่าง ๆ ที่ยังไม่รับทราบ ข้อมูลได้รับทราบข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ทั้งในบริเวณ อ.ป่าดิว ทั้ง 7 หมู่บ้าน ใน ต.เชียงเพ็ง หรือจะเป็น ต.ข้างเคียง เช่น ต.โพธิ์ไทร ต.หนองเรือ อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ เป็นต้น

(4) กิจกรรมเพื่อการระดมทุนในการเคลื่อนไหว

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย นอกเหนือจากเน้นความสำคัญของมวลชน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้วนั้น ทุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ช่องทางหลักของเงินทุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่ได้มาจากการบริจาคจากบุคคลทั่วไป และสมาชิกกลุ่ม แต่ก็ถือว่ามีความน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเงินทุนในการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง จึงเกิดเป็นกิจกรรม **“สืบชะตาลำน้ำเซบาย”** โดยกิจกรรมดังกล่าว มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเป็นการขอขมาให้กับสายน้ำลำเซบายที่คนในชุมชนได้ใช้ในการอุปโภค บริโภค ในช่วงเช้า และมีการจัดการแสดงดนตรีในตอนค่ำ ระดมทุนเพื่อใช้ในการทำกิจกรรม จากบุคคลผ่านทางผ้าป่าเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งเงินดังกล่าวจะมีการเปิดรับของผ้าป่า จากหลากหลายแหล่ง ทั้งคนในชุมชน คนในชุมชนที่ไปทำงานในกรุงเทพมหานคร คนในชุมชนข้างเคียง สถาบันการศึกษาต่าง ๆ นอกเหนือจากการระดมทุน

แล้วนั้น การจัดกิจกรรมสืบชะตาลำน้ำเซบายในครั้งนี้ ยังดึงดูดให้กลุ่มคนที่ไม่เคยรู้จักกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย หรือไม่ทราบถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ทราบสถานการณ์เพิ่มมากขึ้นจากการที่มีผู้หลักผู้ใหญ่ระดับกระทรวงร่วมเปิดงานสืบชะตาลำน้ำเซบาย ในครั้งนี้ ทำให้หน่วยงานราชการในท้องถิ่นมีความสนใจสถานการณ์เพิ่มมากขึ้นในอีกทาง

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ถูกจัดขึ้นโดยกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย สะท้อนให้เห็นการใช้วัฒนธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวในมิติต่าง ๆ ตามแต่ละวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เช่น การแลกเปลี่ยนของต่อกัน ในกิจกรรม “ปลาแดกแลกข้าว” เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการรัฐ เพื่อเชื่อมโยงคนจาก 2 พื้นที่มาเพื่อทำความรู้จักกัน เข้าใจปัญหาของแต่ละพื้นที่เพิ่มมากขึ้น และทำให้เห็นถึงความเห็นอกเห็นใจกันระหว่างคนของ 2 ชุมชน เกิดเป็นความสัมพันธ์ชุดใหม่

กิจกรรมที่เข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ ภายในชุมชนในนามของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย เช่น กิจกรรมบุญบั้งไฟ ที่มีการทำขบวนล้อเลียนนายทุนที่เข้ามาทำโรงงาน มีป้ายคัดค้านตลอดขบวน ทำให้เห็นการสอดแทรกการเคลื่อนไหวในประเพณีที่มีอยู่เป็นประจำอยู่ในชุมชน กิจกรรม “สืบชะตาลำน้ำเซบาย” เพื่อเป็นการขอขมาให้กับสายน้ำลำเซบายที่คนในชุมชนได้ใช้ในการอุปโภค บริโภค แต่อีกนัยหนึ่ง กิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนวัฒนธรรมของชุมชนที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับลำน้ำเซบาย ให้เป็นกิจกรรมเพื่อการระดมทุนทางเศรษฐกิจในการเคลื่อนไหวของกลุ่มในอนาคต

กิจกรรมของกลุ่มที่จัดขึ้นนอกจากมีวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น กิจกรรมยังจัดบนแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ โดยเป้าหมายคือการคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล ด้วยวิธีการระดมทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ทั้งมวลชน ความรู้ ทุนทรัพย์ในการจัดกิจกรรม ผ่านการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับฐานชุมชน วิถีชีวิตที่ผูกพัน

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่ไปกับกิจกรรมที่ดำเนินตามค่านิยมที่เป็นสากลด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน และเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในพื้นที่โดยชุมชน และมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิธีการทั้ง 2 ข้อ ซึ่งจะอธิบายโดยตาราง ต่อไปนี้

เป้าหมายของกลุ่ม : คัดค้านโครงการโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล		
ยุทธศาสตร์ ระดมทรัพยากร, ทูต, มวลชน, ความรู้ เพื่อร่วมทำกิจกรรม ในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย		
วิธีการ 1: ใช้ฐานชุมชนในการ ทำกิจกรรม		วิธีการ 2 : ค่านิยมที่เป็นสากล สิทธิมนุษยชน, ประชาธิปไตย, อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
กิจกรรมที่สอดคล้องกับ วิธีการ 1	กิจกรรมที่สอดคล้อง วิธีการทั้ง 2 ข้อ	กิจกรรมที่สอดคล้องกับ วิธีการ 2
<ul style="list-style-type: none"> - ปั่นจักรยานบอกรัก ลำน้ำเซบาย - กิจกรรมแห่ไขวบนบุญ บั้งไฟ - ดำข้าวนารวมครั้งที่ 1 - ตุ่มโฮม โลเหล่ เกี่ยวข้าว นารวมครั้งที่ 1 	<ul style="list-style-type: none"> - ป้ายประกาศคัดค้าน รณรงค์ของกลุ่ม - ปลาแดกแลกข้าว จาก น้ำชีสู่เซบาย - สิบชะตาลำน้ำเซบาย 	<ul style="list-style-type: none"> - ขบวนการรณรงค์ให้ความรู้ เกี่ยวกับผลกระทบจาก โรงงาน - คัดค้านเวทีรับฟังความ คิดเห็นทั้งครั้งที่ 1, 2 คัดค้านเวทีชี้แจงฝั่ง โรงงานและการผันน้ำ - ยื่นหนังสือกับหน่วยงาน ราชการ

หมายเหตุ: โดย นายเฉลิมชัย วัคจ้ง, 2561.

กิจกรรมทั้งหมดมุ่งเน้นที่ประโยชน์สูงสุดของการทำกิจกรรมนั้น คือ การยกเลิกการสร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ จากกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอนุรักษ์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ส่งผลให้มีหน่วยงานที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านเชียงเพ็ง กิจกรรมที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติของคนในชุมชนเอง และกิจกรรมยังช่วยอนุรักษ์สิ่งเหล่านั้นไว้ให้ใช้ประโยชน์สูงสุดด้วยวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ สะท้อนความสำคัญของทรัพยากรต่าง ๆ ในพื้นที่ให้คนที่อยู่ภายนอกได้เห็นความสำคัญผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ความสำเร็จของกลุ่มอีกขั้นหนึ่งนั่นก็คือ การที่กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง ได้รับการพิจารณารับโลรางวัล “การอนุรักษ์ท้องถิ่นดีเด่น ปี พ.ศ. 2561” จาก คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมา

3. สรุปผล

การรวมตัวออกมาคัดค้านโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าดิว จ.ยโสธร แสดงให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มกันในครั้งนี้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอนุรักษ์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งนอกจากการที่กลุ่มจะมีเป้าหมายในการคัดค้านโรงงานน้ำตาลแล้วนั้น กิจกรรมที่เกิดขึ้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ของคนในชุมชนเอง และกิจกรรมยังช่วยอนุรักษ์สิ่งเหล่านั้นไว้ให้ใช้ประโยชน์สูงสุดด้วยวิถีชีวิตของคนในพื้นที่เอง วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นต้นทุนที่สำคัญของการเคลื่อนไหวมาโดยตลอด กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย มีวิธีการในการใช้วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม มาเป็นเครื่องมือในการผลิตกิจกรรมต่าง ๆ ในนามกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายเพื่อต่อยอดไปยังเป้าหมาย

ของกลุ่มคือการหยุดโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล สะท้อนให้เห็นการใช้วัฒนธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวในมิติต่าง ๆ ตามแต่ละวัตอุปประสงค์ของกิจกรรม

การเคลื่อนไหวได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกต่อสาธารณชน ในการต่อต้าน คัดค้านโรงงานน้ำตาล ผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีส่วนประกอบหลักเป็น สีเขียว เพื่อแสดงออกถึงสีของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ในการรณรงค์ ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ถุงผ้าสีเขียว เพื่อใช้ในการใส่สิ่งของไปทำงาน ป้ายผ้าที่เขียนข้อความคัดค้าน ถูกติดอยู่แทบทุกบ้านในหมู่บ้านเชียงเพ็ง พร้อม ๆ กับธงสีเขียวที่แสดงออกถึงการเป็นสมาชิกของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย บรรยากาศในหมู่บ้านเชียงเพ็งที่นอกจากจะมีเสน่ห์ในตัวเองในแบบหมู่บ้านอีสานแล้วนั้น สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านก็เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหวคัดค้านที่มีให้เห็นจนเป็นเรื่องปกติ เพลงที่ใช้ในการรณรงค์ของกลุ่มก็สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ การไม่ทอดทิ้งต่อการต่อสู้ที่จะเกิดขึ้น และบางบทเพลงยังแสดงให้เห็นความกังวลที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน แหล่งน้ำที่คนในชุมชนใช้ประโยชน์ ผ่านดนตรีพื้นเมืองอีสานแบบ หมอลำ

กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง ใช้การรวมกลุ่มและทำกิจกรรมเป็นอำนาจในการต่อรองกับภาครัฐ และแสดงออกถึงการไม่ยอมรับการพัฒนาที่ไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ความเข้มแข็งของกลุ่มที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากวัฒนธรรมที่เหนียวแน่นของคนในชุมชน ประกอบกับคนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกันในสังคมเกษตรกรรม การดำเนินผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของกลุ่มที่ตั้งเอาไว้เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการก่อตั้งกลุ่มผ่านการระดมทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ทั้งมวลชน ความรู้ ทุนทรัพย์ต่าง ๆ

ทั้งที่เกิดจากเครือข่ายทางสังคมที่เพิ่งเกิดขึ้นหลังจากจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกที่เกิดขึ้นก่อนตั้งกลุ่มแล้ว ผ่านกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่เดิมในชุมชน เครือข่ายการทำงานเดียวกัน เครือญาติ อาชีพและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน เป็นต้น กิจกรรมที่เกิดขึ้นของกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย จึงเป็นการร่วมมือกันระหว่างหลายภาคส่วน หลายกลุ่ม ภายใต้การทำงานบนความหลากหลายภายในกลุ่มฯ กลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ต.เชียงเพ็ง ได้ยึดมั่นอยู่บนเป้าหมายเดียวกันและยืนหยัดต่อสู้มาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

ประภาส ปิ่นตอกแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิไฮริค เบิลล์

บทความวารสาร

นิภาพร ศรีวงษ์ และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง. (2555). ผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ตำบลหนองกุงแก้ว อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารวิจัยสาธารณสุข มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2(6).

อัจฉรา รักยุติธรรม. (2554). การพัฒนาทางเลือกกระแสหลัก. *วารสารสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา*, 2(30)

วิทยานิพนธ์

จันทิมา อัสชะสวัสดิ์. (2558). การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์).
มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มวิชาการและสารสนเทศอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย. (2559) รายงาน
ประจำปี 2559 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. สืบค้น
จาก [http://www.ocsb.go.th/upload/journal/fileupload/9315-6906.
pdf](http://www.ocsb.go.th/upload/journal/fileupload/9315-6906.pdf)

ความหวานและอำนาจ (8) – โรงไฟฟ้าชีวมวลตอบโจทย์หรือฝันร้ายคนอีสาน
สืบค้นจาก [https://isaanrecord.com/2019/09/16/sweetness-and-
power-part-8-th/](https://isaanrecord.com/2019/09/16/sweetness-and-power-part-8-th/)

เจาะน้ำตาลอาเซียน. (2559). รอบรู้เศรษฐกิจ ตามติดตลาดโลก. สืบค้นจาก
https://www.ditp.go.th/contents_attach/143769/143769.pdf

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2556). Cultural Ecology. สืบค้นจาก [http://www.sac.or.th/
databases/anthropology-concepts/glossary/28](http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/28)

แม่น้ำวาด กุญชร ณ ออยุธยา อีสานแห่ง Bio Hub? (2559). สืบค้นจาก [https://
isaanrecord.com/2019/09/17/sweetness-and-power-part-9-th/](https://isaanrecord.com/2019/09/17/sweetness-and-power-part-9-th/)

ยุทธศาสตร์อ้อยและน้ำตาลทราย 10 ปี (พ.ศ. 2558-2569). สืบค้นจาก [http://
www.industry.go.th/center_mng/index.php/2016-04-24-18-07-
42/2016-04-24-18-09-38/2016-04-24-18-10-07/item/1558-10-
2558-2569](http://www.industry.go.th/center_mng/index.php/2016-04-24-18-07-42/2016-04-24-18-09-38/2016-04-24-18-10-07/item/1558-10-2558-2569)

ธัญชนก ชันศิลา และคณะ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกปลูกอ้อยของ
เกษตรกรในอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น สืบค้นจาก [https://
gsbooks.gs.kku.ac.th/57/grc15/files/pmp6.pdf](https://gsbooks.gs.kku.ac.th/57/grc15/files/pmp6.pdf)